tie krachtens het ambt der geloovigen tot stand kwam, uiterst zwak zijn, en veel steun, zoowel stoffelijk als geestelijk, behoeven van de zusterkerken, die door den Heere op beider gebied ruim werden gezegend.

Daarom dan ook heeft de kerkeraad nogmaals den moed aan die kerken te vragen: »Help ons en draag een steentje bij", de kleinste gave zal met dank worden ontvangen.

De ongeschiktheid tot het houden van godsdienstoefeningen in het gebouw, waar tot heden toe, tegen hoogen huurprijs, vergaderd werd, en de omstandigheid, dat andere geschikte lokaliteit hier niet te verkrijgen is, doen ons verlangend uitzien naar het oogenblik, dat wij een eigen gebouw kunnen betrekken.

De Heere onze God zelf binde u onze nooden op het harte en bewege u om Christus' wil tot milddadigheid, opdat wij ons, kon het zijn spoedig, in staat gesteld zien, een eenvoudig, klein gebouw, voor den dienst des Woords geschikt, te kunnen laten optrekken.

De kerkeraad voornoemd,
Ds. W. Den Hengst, *Praeses.*
P. Reijling, *Scriba.*

De doleerende kerk van Oudewater in 't begin der 17de eeuw.

XIII.

Poppius treedt op.

De Raedt was met stille trom naar Haastrecht afgetrokken zonder afscheid te prediken, en zonder de Gereformeerde broederen te groeten. Den 20sten Aug. kwam Poppius te Oudewater om in Levinus' beurt te prediken. Men liet hem geworden.

Doch des namiddags zou Lydius voorgaan. Ook Poppius begaf zich naar de St. Michielskerk om »stoutelick" zijn plaats in te nemen in het »Kercken- of Doophuijsken", gelijk men het destijds noemde. Doch hij werd daaruit geweerd; men voegde hem toe, dat hij geen ordinair Dienaar, noch met weten van den kerkeraad ingekomen was. Poppius, toornig geworden, zeide: »Dat zal u in de oogen druipen en ik zal 't klagen, daar 't mij te klagen staat." Maar voor 't oogenblik moest hij onder de groote menigte plaats nemen.

Twee dagen later kreeg Lydius een bezoek van de beide burgemeesters, die hem mededeelden, dat de staten De Raedt ontslagen en een ander in zijn plaats gezonden hadden.

De Kerkeraad gaf hierop te kennen, dat hij zou toelaten, dat naast Lydius anderen zouden prediken en de sacramenten bedienen, mits dat zij ook dezelfde vrijheid zouden genieten.

De magistraat meende, dat de Gereformeerden zich drie maanden van het houden van 't Avondmaal hadden moeten onthouden. Na veel over en weer spreken beloofde de burgermeester de Avondmaalsviering niet te zullen verhinderen, zoo men haar bij de Staten meende te kunnen verantwoorden.

Doch de Overheid zou geen woord houden. Den 24sten werd besloten, dat Lydius den 27sten Aug. het avondmaal zou bedienen, en daags tevoren voorbereiding houden. Lydius werd door de broederen belast met Poppius geen dispuut te houden.

Den 25sten liet (voor de hoeveelste maal?) de overheid den kerkeraad op het stadhuis ontbieden, waar hem door den baljuw gevraagd werd, of hij van meening was op Zondag toekomende het Avondmaal te houden? Rondweg gaf men hierop een toestemmend antwoord. De kerkeraad, verder ondervraagd of hij een anderen last had gekregen van commissarissen, zeide dat hij dezen niet had beloofd van 't avondmaal drie maanden af te zien, maar zich slechts zoolang daarvan te onthouden totdat men advies had van de doleerende kerken. Toen men dit gekregen had, wilde men gehoorzaam zijn aan het gebod: Doe dit tot mijn gedachtenis.

De heeren protesteerden; verboden wijn of brood aan de diakenen uit te reiken en zonden een bode naar Den Haag om van de Staten een brief te verkrijgen, waarbij de uitreiking van het sacrament verboden werd. Toch ging de proefpredikatie door, na welke 28 lidmaten werden aangenomen; welk getal sedert de reformatie nooit zoo groot geweest was.

Des avonds kwam de bode uit Den Haag terug en bracht een brief aan den kerkeraad mede, waarbij deze door de Staten vermaand wierd »tot naerder versachtige der gemoederen" het Avondmaal nog 3 maanden uit te stellen.

Denzelfden dag verzocht Poppius aan Lydius, of hij in het doophekje zou mogen zitten, daar hij toch door de Staten en de overheid in de plaats van De Raedt gesteld was. Doch Lydius' antwoord luidde afwijzend; men kon Poppius niet voor een oprecht dienaar houden, dewijl hij het fundament van het pausdom weder zocht te leggen.

De kerkeraad besloot, zich aan den brief van de Edel Mogenden niet te storen. Den 29sten Aug. werd het Nachtmaal gehouden, terwijl de soldaten van kapitein Coeck rond de kerk de wacht hielden.

Lydius en de zijnen wilden rekenschap geven van hunne daad en schreven daartoe een brief aan de Staten, behelzende eene dankbetuiging voor de zorg welke de heeren gehad hadden voor onheil, dat uit het houden van het Avondmaal had kunnen ontstaan, met mededeeling dat er voor die vrees geen grond bestond. Voorts werd er rekenschap gegeven, waarom men tot uitreiking der bondszegelen kwam, welk betoog hierop nederkwam, dat de leden der Christelijke gemeente er ernstig op aanhielden als hongerigen en dorstigen: dat het de beurt van Lydius was en de gewone tijd om het Avondmaal te bedienen; dat er 28 nieuwe lidmaten waren aangewonnen: dat er sedert negen maanden geen avondmaal was gehouden, terwijl ten slotte betuigd wordt: »soo hebben wij niet connen naerlaten, sonder onzen Godt te vertoornen, die ons tot dien eynde tot opzienders in Gods kercke gheset heeft, in gene dinghen ghebreeckich te wesen, die tot ophouwinghe van Gods Kercke, ende tot versorginghe van die spijsen, die Christus zijn Ghemeynte verordineert heeft, tot versterckinghe des Gheloofs langher haer te ontrecken".

Schoon het Avondmaal gehouden was zonder rustverstoring, schijnen de gemoederen hoe langer zoo meer aan het gisten geraakt te zijn. Althans er kwam den 5den October een brief van Prins Maurits, aan de regeering van Oudewater gebiedende, dat in die troebele tijden door het garnizoen de wacht zou gehouden en des nachts de rondte gedaan om de wallen, en dit niet alleen door de soldaten, maar ook door de burgerij en de schutters.

Toch maande dit de burgemeesters niet tot voorzichtigheid; telkens opnieuw poogden zij de kerk te verdrukken.

Zoo werden den 17den October Poppius met Lydius ter raadkamer ontboden, alwaar hun werd voorgehouden, dat men, om alle onheil en confusie te vermijden, de Avondgebeden des Vrijdags op den ochtend verleggen zou en des Zondagsavonds gansch nalaten. Poppius nam het aan, doch Lydius beriep zich op den kerkeraad.

Deze vergaderde dan ook weldra, aangevuld door de oud-leden en besloot, na aanroeping van Gods naam, de overheid aan te zeggen, dat hij niet in haar voorstel kon treden. Vooreerst konden de menschen, die over dag arbeidden, dan niet ter kerke gaan; dan waren de Zondagavond-predikatiën velen dienstig, die in dezen tijd hakende waren om des Zondags twee predicatiën te hebben; ook zou de afschaffing van de avondbeurt des Zondags de diaconie schade doen lijden. Ten vierde werd eenigzins ondeugend eraan toegevoegd, dat tevoren de heeren van het Stadhuis een verzoek om verlegging van de Vrijdagspredikatie afsloegen, voor reden gevende, dat over dag de magistraten op het Stadhuis moesten wezen en niet begeerden buiten de kerk gesloten te zijn; men hoopte, dat de overheidspersonen dezelfde genegenheid tot predikatiën behouden hadden. Evenwel wenschte men Poppius met zijn kerkeraad vrij te laten.

De tijd begon nu aan te breken, dat er verkiezing van burgemeesters moest plaatshebben; Prins Maurits en de Staten zonden om haar te leiden twee commissarissen, Jhr. Van Duijvenvoorde, en Jan Dierhout, burgemeester van Gorkum. De gereformeerden, die van de fungeerende burgemeesters genoeg te lijden hadden gehad, verlangden, dat mannen zouden gekozen worden, die de gereformeerde religie beleden. Toen daarom op den dag der verkiezing (28 Oct.) Jhr. Van Duijvenvoorde de trappen van het stadhuis besteeg, werd hem een request van de burgerij aan den Baljuw, burgemeesteren en vroedschap der stad aangeboden, houdende het verzoek »om goede bequame Borgher mannen, die van de oude gereformeerde religie zijn, te willen stellen."

In de vergaderde vroedschap stelde nu de Baljuw voor, om voor ditmaal de verkiezing te stellen in handen van Prins Maurits en van de Staten. Sommigen meenden, dat men een dubbeltal behoorde te stellen, waaruit men dan in Den Haag een keus moest doen; anderen achtten dit onnoodig en wilden den Prins met de Staten alleen de verkiezing laten doen. Hiervan werd aan commissarissen acte gegeven. Evenwel hebben daarna 15 leden de vroedschap verklaard, dat zulks nooit hunne meening geweest was.

Schoon den volgenden dag naar Den Haag gereisd werd om de verkiezing te doen plaatshebben, werd zij uitgesteld tot in December.

(*Wordt vervolgd*).

Winckel.

Buitenland.

Duitschland. Een atheïst uit de Protestantenverein gebannen. — De beweging voor meer zelfstandigheid voor de Evangelische kerk.

Opmerkelijk is het, dat in Duitschland Dr. Schwalb van Bremen genoodzaakt werd om voor zijn lidmaatschap van den Protestantenbond te bedanken. Hij had in eene voordracht het atheïsme gepredikt, en dit ging wat al te ver. De »Verein" heeft deze gelegenheid aangegrepen om het den volke te toonen, dat men toch met het naakt ongeloof niet wil medegaan. Men heeft den schijn aangenomen, alsof men de leer van Schwalb afschuwelijk vond, terwijl o. a. prof. Bender te Bonn lid van den bond blijven mocht, schoon hij dezelfde meeningen toonde te koesteren als Schwalb, doch deze meer in wetenschappelijke termen uitdrukte. De liberalistische pers heeft van de zaak van Schwalb schier geen melding gemaakt; alleen het feit werd medegedeeld, dat deze atheïst uit den Protestantenbond was getreden. Hieruit blijkt, dat men met den huichelachtigen handel van de leiders van den Protestantenbond medegaat.

Wat zal nu de Nederlandsche Protestantenbond doen? Zal men voor de jaarvergaderingen van de Duitsche Verein afgevaardigden blijven zenden, schoon men hier te lande van oordeel moet zijn, dat men op Farizeeuwsche wijze Dr. Schwalb uit de synagoge wierp? Hier worden atheïsten gaarne als leden van den Bond aangemerkt; men zou het met den vrijen Protestantschen geest in strijd achten, indien men de z.g. »ethische modernen" uitwierp. Zal men nu de Duitsche Verein nog blijven beschouwen als eene geestverwante? — Wij leven in een opportunistischen tijd; beginselen worden over boord geworpen om den invloed of het gezag, dat men had, vast te houden. Vandaar het periodiek vroom worden van de liberalistische bladen, als de verkiezingen op til zijn; vandaar de uitwerping van Dr. Schwalb. Met belangstelling hopen wij ter gelegener tijd na te gaan of ten onzent de mannen van den Protestantenbond zich medeplichtig zullen maken aan de huichelarij hunner Duitsche geestverwanten.

De beweging voor »meer geld en meerdere zelfstandigheid" voor de Evangelische kerk is in den laatsten tijd tot stilstand gekomen; kan dus niet meer »een beweging" genoemd worden.

In de Rijnlanden, waar men voor bovengenoemde dingen het meest ijverde, heeft men bij de jongste verkiezingen z.g. Nationaalliberalen gekozen, die de meest besliste tegenstanders zijn van de zelfstandigheid der Evangelische kerk. Men deed dit onder voorwendsel, dat het niet aanging om een streven te begunstigen, dat *moet* uitloopen op een »Evangelisch centrum." Men bedoelt, dat, om de vrijheid der kerk te verkrijgen, de Evangelischen zich evenzeer als partij zullen moeten organiseeren, als de Roomschen hun Centrumpartij vormden en daardoor Von Bismarck dwongen om de vrijheid aan hunne kerk te hergeven, door de befaamde Meiwetten zoo goed als af te schaffen. Daar wil men echter kennelijk niet heen. Toch zal het noodig zijn, dat het in Duitschland tot een scherpere partijformatie komt, zal de Evangelische kerk niet de gedrukte blijven en de Roomsche alleen zich bijna in onbeperkte vrijheid kunnen verheugen.

Jammerlijk is het op te merken, dat de beweging om rijkere middelen en meer vrijheid voor de Evangelische kerk te verkrijgen, voortgekomen is uit de zucht, om met Rome op gelijken voet behandeld te worden. Zoolang men de banier van het Koningschap van Christus over zijne kerk niet omhoog heft en men daarom het beginsel van »souvereiniteit in eigen kring" op staatkundig gebied niet op den voorgrond stelt, zal het blijken, dat al het vragen om aan de Evangelische kerk vrijheid te geven en niet meer een aanhangsel van den staat te laten blijven, op niets uitloopt, ook al roept men vergaderingen van duizenden saam en al houdt een man als Stöcker daarvoor de meest klinkende redevoeringen.

In Duitsch-Luthersche kringen is men zeer ontstemd over hetgeen dezer dagen een Luthersch predikant is overkomen. Een jong predikant Nikolai von Ruckteschell, sedert 1879 predikant en rector van het Evangelisch Diakonessenhuis te St. Petersburg, had een vijftal jaren een Rus onder zijne toehoorders gehad. Deze laatste, behoorende tot de Grieksche kerk, begeerde van den Lutherschen leeraar in den schoot van de Luthersche kerk opgenomen te worden. Lang wederstond hij dien aandrang; doch eindelijk kon de Luthersche prediker het niet langer, en liet den bekeerling tot het Heilig Avondmaal toe. Daarop ging hij na een smartelijk afscheid van zijne medearbeiders en arbeidsters en van zijne vrouw en vijf jeugdige kinderen, op reis naar Duitschland, waarheen men hem geroepen had. Aan het grensstation gekomen, ontving hij een telegram van de Petersburgsche overheid, houdend het bevel om naar de hoofdstad terug te keeren. Aanstonds gehoorzaamde hij daaraan; doch er vertoonden zich bij hem op de terugreis teekenen van krankzinnigheid. Het blijkt nu, dat hij geheel van zijne zinnen beroofd is! Men moet weten, dat hij, die een Grieksch-orthodox overreedt, om zijne kerk te verlaten en tot een andere kerk over te gaan, tot dwangarbeid in Siberië veroordeeld wordt, terwijl hij uit zijn ambt ontzet wordt, die eenvoudig een Grieksch-orthodox, zonder hem daartoe te hebben aangezocht, tot het genot van de sacramenten toelaat.

Geen wonder, dat in Duitschland het jammerlijke lot van Ruckteschell verontwaardiging tegen de Russische regeering en sympathie voor den vervolgde wekt.

Engeland. Pogingen tot vereeniging van de Vrije Schotsche en de geünieerde Presbyteriaansche kerken. — Afval onder studenten en verval in de gemeenten.

Men spreekt er in Schotland opnieuw over om eene vereeniging tusschen de Vrije kerk en de geunieerde Presbyteriaansche kerk tot stand te brengen. Menschen, die het kunnen weten, spreken als hun gevoelen uit, dat de vereeniging der twee kerken door de groote meerderheid der predikanten en leden der beide gemeenschappen verlangd wordt. Doch de vereeniging wordt nog tegengestaan door de aanhangers van den overleden predikant Begg, een der krachtigste karakters, die den grond voor de Vrije Schotsche kerk hebben gelegd. Niet dan na hevigen strijd zou onder de tegenwoordige omstandigheden de vereeniging tot stand komen. De kerkeraad van Dundee heeft eene motie, de wenschelijkheid der vereeniging uitsprekende, afgestemd, en dit heeft den ijver van menigeen, om zich er vóór uit te spreken, gebluscht.

Eene deputatie van de Synode der geünieerde Presbyteriaansche kerk hield in 't begin van dit jaar eene samenkomst met de studenten van het college dier kerk, waaraan haar aanstaande dienaren worden opgeleid, en sprak bij die gelegenheid ook over de scheiding van kerk en staat. Men kwam toen tot de onaangename ontdekking, dat onderscheidene jongelieden, die opgeleid worden voor den dienst des Woords in eene kerk, waarin het vrijwilligheidsbeginsel wordt gehuldigd, van oordeel waren, dat staatskerken lang niet te verwerpen zijn. Dit feit is onrustbarend. Zou het daaruit voortkomen, dat deze jongelieden instinctmatig gevoelen, dat zij niet op denzelfden grondslag met de gemeenten staan, wat de belijdenis aangaat, en dat zij, om zich toch in de toekomst te kunnen handhaven, reikhalzend uitzien naar de staatsmuf? Wij vreezen het. Dezelfde berichtgever deelt ons mede, dat de gevoelens, die in de Theologische Disputt-Colleges van Edinburg door de studenten worden uitgesproken, de haren van rechtzinnige lieden moeten doen te berge rijzen. Helaas, de geest van een Robertson Smith heeft velen verleid.

De aandacht van allen, die de kerk liefhebben, wordt gevestigd op het feit, dat bijv. in Edinburg de kerken goed gevuld zijn, als er des voormiddags godsdienstoefening gehouden wordt, terwijl die der namiddagdiensten haast zonder hoorders zijn. De kerken schijnen ook in Schotland haar invloed op den lageren stand te verliezen. Sommigen, die de »modern thought" aankleven, zeggen, dat dit te wijten is aan het leerstellig prediken. Anderen beweren, en volgens ons terecht, dat de kerk hare roeping, om het weggedrevene te zoeken, niet heeft vervuld. Reformatie is ook in Schotland noodig; dit blijkt uit alles.

Winckel.

Voor Kinderen.

RIJK IN HET GELOOF.

»Heeft God niet uitverkoren de armen der wereld, om rijk te zijn in het geloof?" zegt de apostel.

De beroemde zendeling Williams kwam op zekeren avond van zijn arbeid terug, en wilde zijn nachtverblijf opzoeken, toen hij staande werd gehouden door een man, die er zeer ellendig uitzag. 't Was een bewoner der Zuidzeeëilanden, op welke de zendeling zich toen bevond.

De man had een allertreurigst voorkomen. Zijn lichaam was uitgeteerd en zijn voeten waren bijna geheel weggevreten door een schrikkelijke ziekte, die daar heerscht en *kokoi* heet. Desniettemin had de zieke man niet zoodra den zendeling bespeurd, of hij liet zich glijden van het bankje, waarop hij zat, en kroop op zijn knieën naar het midden van 't smalle voetpad, waarlangs Williams moest komen.

Zoodra deze vlak bij was, verhief de Zuidzee-eilander zijn stem en sprak: »Welkom, dienstknecht van God. Gij hebt het licht gebracht in dit duistere land. U zijn wij verschuldigd, dat wij het dierbaar Woord der zaligheid hebben".

De zendeling stond stil en vroeg verbaasd: »Wat weet gij, mijn arme vriend, van het woord der zaligheid. Kent gij dat?"

»Ik weet," antwoordde de ander vriendelijk en ernstig, »dat de Heere Jezus Christus, Gods Zoon, aan het kruis voor mijn zonden stierf, opdat ik zou behouden worden en de zaligheid beërven in de hemelen."

»En bidt gij dan tot den Heere Jezus?"

»Zeker", sprak de man; »ik bid wanneer ik den tuin wied, en als ik zaad zaai en ook elken dag geregeld driemaal in mijn *kainga* (hut). Dikwijls zijn mijn huisgenooten er bij."

»Maar als gij alleen zijt, wat bidt gij dan?" vroeg Williams weer.

»Ik zeg", vervolgde de man: »o, Heere, ik ben een groot zondaar. Moge de Heere Jezus mij wasschen in zijn bloed, en mij bekleeden met den mantel van zijn gerechtigheid. Hij onderwijze mij door zijn geest, make mij tot een kind Gods, en brenge mij in den hemel als ik sterf."

»Dat is een zeer goed gebed", hernam de zendeling. »Maar zeg mij nu toch eens, hoe gij die goede kennis hebt verkregen en van wien."

»Wel van u. Wie anders zou hier de Goede Boodschap gebracht hebben?"

„Zeker", sprak Williams, „maar ik kan mij niet herinneren u ook maar eenmaal onder mijn hoorders te hebben gezien."

»Dat is zoo", antwoordde de kreupele. »Ik kan daar niet komen. Maar als de menschen van de prediking komen, zet ik mij neder aan den kant van den weg en vraag dezen en genen of zij mij iets willen vertellen, een woordje maar, van hetgeen zij gehoord hebben. Dat doen zij meestal, en zoo krijg ik van den een dit, van den ander dat. Ik beproef dan alles in mijn hart te bewaren, en bid den Heere God het mij te leeren verstaan."

De zendeling stond verbaasd. Hij had veel en ver gereisd. Maar zoo iets was hem nog nooit voorgekomen.

Later verhaalde hij de zaak aan een vriend, dien hij een brief schreef. Daarin zegt hij:

»Het was een hoogst treffend voorval, dat mij zoowel verraste als verheugde. Na mijn eerste ontmoeting met dien ongelukkigen en toch zoo gelukkigen man, ging ik nooit dat dorp voorbij, zonder even te rusten in zijn nette, zindelijke Kainga. Daar hielden we lieflijke saamsprekingen en als ik zag hoe rijk hij in het geloof was dankte ik God en greep moed."

Hoeveel Christenen, die Gods Woord hebben en de prediking er van, worden door dezen ongelukkigen eilander beschaamd. Maar ook — hoe krachtig is het Woord des Heeren, des Heeren wiens goedertierenheid beter dan het leven is.

Een huismiddeltje.

In Duitschland leefde eens een boekdrukker, Spener geheeten, wiens naam daar nog met eere bekend is. 't Was een verstandig man, die al dikwijls ondervonden had, hoeveel kostelijke tijd er verloren gaat met nuttelooze praatjes. Ook wist hij hoe vervelend het is, als iemand iets belangrijks, dat hem is overkomen, telkens weer moet vertellen aan allen, die er naar vragen.

Eens had Spener het ongeluk zijn been te breken. Hij moest geruimen tijd in huis blijven, en toen hij weer uit mocht gaan, kon hij — die bij velen bekend was — haast geen stap doen, zonder staande te worden gehouden. »Hé, zie ik u weer?" was het dan. »Wat is er toch met u gebeurd?" 't Slot van de zaak was, dat hij aan 't vertellen moest, altijd weer 't zelfde, van voren af aan. 't Zou toch onbeleefd geweest zijn niets te zeggen.

Twee dagen lang hield onze boekdrukker dat uit. Maar toen begon het hem duchtig te vervelen. Wat deed hij nu? Wel, hij ging naar huis, schreef de geheele geschiedenis van het ongeval en de genezing op, en zond het toen naar zijn drukkerij. Weldra had hij een duizend afdrukjes in zijn bezit.

Den eersten keer dat hij weer uitging, stak hij in elken jaszak een honderd van die papieren. Zoodra hem nu iemand tegenkwam met de vraag: »Hoe is het toch gebeurd, dat ongeluk?" dan nam Spener een papier uit den zak, reikte het over en sprak zeer beleefd: »Och, wees zoo vriendelijk en lees dit eens, dan weet ge in een oogenblik alles.

En zoo kreeg hij weer tijd om zijn gewone werkzaamheden te verrichten.

Hoogenbirk.

Gereformeerde Gezindheid.

Ned. Geref. Kerken.

Achttal: Middelburg, J. H. F. Gangel te Aalten, G. H. Van Kasteel te Kollum, J. Osinga te Aarlanderveen, D. Hoonstra te Zwolle, G. Van Goor te Bunschoten, W. Ringnalda te Harmelen, J. D. v. d. Velden te Buitenpost en F. W. A. Winckel te Oudewater.

Drietal: Groningen, E. Eisma te Bennekom, F. Fortuin te Barendrecht en J. W. H. Kalkman te Monster.

Tweetallen: Deventer, E. Eisma te Bennekom en G. Vlug te Leiderdorp. — Delft, C. W. J. Van Lummel te Waarder en H. H. Veder te Schiedam. — Hoogeveen, J. D. Van der Velden te Buitenpost en E. Eisma te Bennekom. — Meppel, C. L. F. Van Schelven te Oude Wetering en D. J. Van der Velden te Buitenpost.

Beroepen: Gouda en Charlois, J. Osinga te Aarlanderveen. — Ermeloo M. Ozinga Dz. te Amsterdam — Bodegrave en Reeuwijk M. J. Bouman te Amersfoort. — Koudekerke, G. Vlug te Leiderdorp.

Bedankt: Meppel, Hoogeveen en Steenwijk, C. L. F. Van Schelven te Oude en Nieuwe-Wetering.

Christelijke Gereformeerde Kerk.

Aangenomen: Schoonebeek (Dr.), J. Hentes te Zuid-Beierland. — Terneuzen, L. Bouma te Driesum. — Duurswoude, J. Van der Vlies te Echten.

Synodale Genootschapskerk.

Drietal: Steenwijkerwold, H. W. Vethake te Schalkwijk, H. Bruijel te St.-Jansga en Delfstrahuizen en L. M. Van Noppen te Zwartsluis.

Toezegging van beroep: Varsseveld, C. Barneveld te Geesteren. — Bovensmilde, J. Kok te Gouderak. — Hijkersmilde en Kloosterveen, A. Jellema te Idsegahuizen.

Aangenomen toezegging van beroep: Alfen aan den Rijn, J. W. H. Kalkman te Monster.

Beroepen: Stavoren, Jellema te Idsegahuizen c. a. — Oud-Beierland, J. L. Tichelaar te Ouddorp. — Lunteren, P. J. Hopman te Neerlangbroek. — Heemstede, B. J. Swaan te Gouda. — Montfoort, H. Bruijel te Delfstrahuizen. — Zaamslag, D. Karres te Bruinisse. — Herwen, J. Th. J. Van Goens te Huisen. — Delden, Hien en Dodewaard, W. Van den Beke Callenfels te Biezelinge. — Biggekerke, W. K. P. Goeree te Kerkwerve. — Oosterzee en Echten, G. Van Dijk te Schraard. — Marrum en Nijkerk, J. Vermeer te Zwolle. — Maasland, J. H. Geselschap W.-Jz. te Kampen. — Sleen, H. Huber te Gieterveen. — Loon op Zand (Loonschendijk), J. Beijer te Hierden (cl. Harderwijk). — Vroomshoop, W. Hoek te Hoogvliet. — Rossem, L. H. Riendersbof te Oudenhorn. — Nieuwland, K. A. Nijenhuis te Asch.

Aangenomen: Dirksland C. Bouthoorn te Oud Beierland c. a. — Beuningen, J. Berghege te Haaksbergen. — Blauw-Kapel, J. Post te Charlois. — Drie huizen en Zuid Schermer, S. Steenmeijer te Middelie. — Metslawier en Niawier, R. Dijksterhuis te Huins en Lions.

Bedankt: Everdingen, J. H. Schreuder, cand. te Rotterdam. — Alkmaar, L. J. Van Rhijn Jr. te Muiderberg (N. H.). — Nijkerk, W. Gerritsen te Wierden. — Elburg en Gameren, W. De Lange te Bruchem. — 's-Gravendeel, P. J. Hopman te Neerlangbroek. — 's-Gravelduin-Kapelle, E. A. Lazonder te Oosterwolde. — Stavoren, A. Jellema te Idsegahuizen. — Jutfaas, N. Warmolts te Sexbierum. — Apeldoorn en Zevenbergen P. Bartstra te Wassenaar. — Zullen, J. A. P. Ris Lambers te Barneveld.

Advertentiën

Bij J. H. BOS te *Kampen* is verschenen:

„Sterk, o God! wat Gij aan ons gewrocht hebt!"

TOESPRAAK, naar aanleiding van Ps. 68 : 29b gehouden den 21sten October 1888, door

J. J. HOOPMANS Jr.,
Herder en Leeraar te Heerjansdam.

Prijs 20 Cent.

De Vriend des Huizes.

Dit tijdschrift wordt uitgegeven door de Weesinrichting te Neerbosch; de baten komen derhalve geheel ten voordeele der weezen.

De Vriend des Huizes begint voor de zevende maal een nieuwen jaargang.

De Vriend des Huizes zal gedurende 1889 verschijnen in kleiner en dus handiger formaat dan tevoren, in twaalf afleveringen, elk bestaande uit 64 bladzijden, over 2 kolommen gedrukt, zoodat de geheele jaargang een boekdeel zal vormen van pl. m. 800 bladzijden.

De Vriend des Huizes zal rijk worden geïllustreerd; in elke aflevering wordt een fraaie tintdruk of gelithographeerde plaat geplaatst en bovendien minstens vijf gravures.

De Vriend des Huizes zal worden geredigeerd door schrijvers, wier namen een zeer goeden klank hebben bij de Nederlandsche Christenen; één hunner is de heer GERDES, die een vierde gedeelte der lectuur de bestemming zal geven voor jongelieden.

De Vriend des Huizes wordt geleverd tegen den prijs van *f* 3.— per jaargang. Voor nadere bijzonderheden vrage men ons prospectus, dat bij elken Boekhandelaar te bekomen is; er is ook bij alle solide Boekverkoopers tot inteekening gelegenheid, alsmede bij den uitgever

P. J. MILBORN,
te Nijmegen.

Amerikaansche Smith en Worcester Orgels zijn de beste en bij hun groote deugdzaamheid tevens de goedkoopste. Door direct gesloten contracten is eene reductie van 2/3 in de vrachtprijzen verkregen.

Reeds 260 maal bekroond.

Vraag Catalogi aan den Hoof-agent:

MAR. BREEBAART,
Damrak 23, Amsterdam.

FOLIO EN KWARTO
KERK-BIJBELS,
WERKEN VAN
Gereformeerde Schrijvers,
koopt en verkoopt
J. H. DUNK, Rotterdam,
Oude en Nieuwe Boekhandel.

ADRIAAN MOOIJ, vanouds »De Kustje-", **Kalverstraat 79, De kleinste Sigarenwinkel van Amsterdam,** verkoopt met veel succes de volgende merken:

VOLUMINEUS IDEE (buitengewoon geurig)	*f* 2.—	per 100	stuks.
FREGATTA	» 2.50	» 100	»
MACKENZIE	» 2.50	» 100	»
BUENO	» 3.—	» 100	»
KIDERLEN	» 3.—	» 100	»
FLOR DE CUBA	» 5.—	» 100	»

Verzending naar buiten zonder prijsverhooging, met bijvoeging van de leuke reclame.

Ontvang- en Beta-lkas.
(Doelenstraat 22)
Gewijzigde Deposito Conditiën.

De Rentevergoeding bedraagt voor gelden, gegeven met één dag opzegbaar, 1 pct.
met tien dagen opzegbaar . . . 1½ »
Voor **bedragen boven** *f* 5000 of die op langeren termijn gegeven, wordt **hoogere** rente vergoed, volgens overeen te komen condities.
De Vennootschap belast zich voorts:
Met **bewaring van waarden** per 3 of per 6 maanden en met **administratie** van effecten en prolongatiën.
De betrekkelijke reglementen zijn gratis verkrijgbaar.

Amsterdam, 25 Januari 1889. (491)

Bij J. A. WORMSER te *Amsterdam* is verschenen:

De eenheid der Kerk.

LEERREDE bij de aanvaarding van den dienst des Woords in de Nederduitsche Gereformeerde Kerk te 's Gravenhage den 18den November 1888, door

J. C. SIKKEL

PRIJS *f* 0,25.

Gedrukt ter Kon. Ned. Stoomdrukkerij, Warmoesstraat 106, Amsterdam.